

divine punishment and as signs of sin or undesirable behavior. A similar perspective is also the focal point for Dorman, in “The Other Others: A Qumran Perspective on Disability.” Here, too, the image of disability serves the function of marking otherness within the group. According to Dorman, this is because of how Leviticus 21 was interpreted in the Qumran community, where it was taken to imply that disabled persons could render what was clean impure, thus posing a threat to holiness.

Imagining the Other and Constructing Israelite Identity in the Early Second Temple Period constitutes another interesting contribution to the ongoing debate about identity formation in the Persian period. One problem for a scholar working in this area is that this work is an anthology, which is the case with several of the books on this subject that have been published in the past decades. Edelman states in the foreword that it is necessary that many voices be heard on such complex matters. I agree to a certain degree, but it is still unfortunate that some of the insights in the book are not discussed at greater length because of limitations of space.

Karin Tillberg, Uppsala University

BIBLICA
nuBibeln

Örebro: Sjöbergs förlag, 2017, Slimline, konstskinn, iv + 1001 sidor,
SEK 279, ISBN: 978-9-188-24734-6

Det är inte vanligt att det kommer ut en ny bibelöversättning, och än mer sällan en där grundöversättningen gjorts av en person. Att översätta bibeln är en svår uppgift, att göra det ensam är ett imponerande arbete. Denna recension gäller första upplagan av nuBibeln (nuB) som kom ut i november 2017.

Första upplagan har inte något förord, men jag har fått information om översättningen direkt från översättaren, Aina Annala. Hon har en Teologie kandidatexamen med Gamla och Nya testamentet som huvudämnen, och därefter ytterligare studier i exegetik, inklusive påbörjad forskarutbildning. Under översättningsprocessen har hon haft stöd från andra bibelforskare inom Biblica (tidigare Internationella Bibelsäll-

skapet) i frågor som värdering av textvarianter, handskrifter, översättnings- och tolkningsfrågor. Biblicas översättningar följer de principer och riktlinjer som beslutats av samarbetsorganisationen Forum of International Bible Agencies.

Enligt översättaren är syftet med den nya översättningen är nå ”vanliga människor” (uppgift från översättaren per mail). Syftet har varit att skapa en enkel och tydlig översättning på modernt språk, som samtidigt är trogen grundtexten. New International Version (NIV), den engelska översättningen som också publicerats av Biblica, har varit en förebild.

Översättaren utgått från den massoretiska texten i *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (BHS), och *Novum Testamentum Graece*, Nestle-Aland, 26:e upplagan (NA²⁶), den sistnämnda upplagan som var aktuell under tiden översättningen gjordes. Till dessa har även Septuaginta, Vulgata, och textversioner från Dödhavsrollarna använts i de fall det funnits svårigheter med grundtexterna i BHS eller NA. Detta har noterats i fotnoterna, och där har också ibland alternativa översättningar eller tolkningar angetts.

Det första man märker, vad gäller stilen, är att den i nuBibeln är mer vardaglig än i B2000, språket är ledigt och flytande. Istället för ”ty” så används konsekvent ”för”. Vidare skrivs ”sa” och ”ska” (medan i de alternativa översättningsförslagen i noterna står ”skall”, och på copyrightsidan används formen ”skall”, vilket verkar vara inkonsekvent). Däremot används ”lade”, inte ”la”. Några stilexempel: ”I början skapade Gud himlarna och jorden ... Och Gud sa: ’Ljus bli till!’ Då blev det ljus.” (Gen 1:1, 3) Eller: ”Jag skäms inte för det glada budskapet, för det är Guds kraft som räddar var och en som tror, först juden, sedan greken. I det glada budskapet visas nämligen rättfärdigheten från Gud, som handlar om tro från början till slut” (Rom 1:16). Å andra sidan används ibland ord som kan vara svårförstådda idag: ”uppenbarelse”, ”åkalla Gud”, ”syndarening” och så vidare.

I många stycken ansluter sig översättningen till B2000, till exempel i Pred 1:1 där översättning är identisk, och ofta är översättningarna snarlika. Det finns också många ställen i nuBibeln som ansluter sig till översättningen i Svenska Folkbibeln (SFB), särskilt på teologiskt konfes-

sionellt viktiga ställen, som till exempel Joh 1:1–2 ”I början fanns Ordet. Ordet fanns hos Gud och Ordet var Gud. Han fanns hos Gud i början” (nuB). I SFB står också ”han”, men i den svenska bibelöversättningen från 2000 (B2000) står det ”det”. Konsekvent skrivs i Gamla testamentet ”HERREN” (för JHWH) med versaler och i Nya testamentet ”Herren” (för kyrios). Vidare skrivs ”helige Ande” men däremot används de moderna genitivformerna: ”Jesus” och ”Kristus”.

Av informationen från översättaren förstår man att denne strävat efter en dynamiskt ekvivalent översatt text. Det leder för långt att här föra en djupare diskussion om för- och nackdelarna med en sådan, men vi kan konstatera att nuB, i likhet med B2000, är en moderat dynamiskt ekvivalent översättning, och inte alls så fri, eller långtgående som NIV, som ju ofta byter ut metaforer, lägger till förklarande ord, eller tar bort ord som bedöms överflödiga. Men några exempel skall ändå ges som visar att nuBibeln är dynamiskt ekvivalent och ibland mer så än B2000. I Gen 24:48 står det att Abrahams tjänare berättar: ”jag ... föll ner och tillbad Herren. Jag prisade Herren, min husbonde Abrahams Gud” (B2000). Här översätter nuB: ”Sedan föll jag ner på marken och tillbad HERREN, min herre Abrahams Gud”. Ordet ”välsigna/prisa” har inte översatts och ordet ”marken” har lagts till. Gen 27:30 lyder i nuB: ”När Isak hade välsignat Jakob och denne knappt mer än hade lämnat rummet”, medan B2000 har: ”Jakob hade just lämnat sin far”. Ordet ”rummet” finns inte i grundtexten, där står i stället ett uttryck som betyder ”från inför”: *yāšā' yāšā' yā' aqōb me'et p'ene yīšhāq*, det vill säga ”Jakob hade just gått ut från sin far Isak”. Uttrycket *p'ene JHWH* (”Guds ansikte”) har oftast översatts som en ren preposition, det vill säga ”för Gud”, ”inför Gud”, medan däremot ”mitt ansikte” använts i ställen som till exempel Lev 17:10, som översatts ”jag skall vända mitt ansikte mot ...” där B2000 har ”jag skall vända mig mot”. Joh 1:14 har översatts: ”Och Ordet blev människa och levde bland oss”, där har B2000 ”bodde bland oss” vilket är närmare grekiskans *eskēnōsen* (”tälta”), och än närmare det Johannes alluderar till: de ställen i Gamla testamentet där JHWH sägs välja en plats att låta sitt namn ”bo” där (*šakken*), till exempel i Deut

12:11 (notera att konsonanterna i det grekiska grundordet är desamma som i den hebreiska verbrotten).

Det går också att hitta ställen som verkar vara felöversatta. Gen 28:20–21 är översatt: ”Sedan gav Jakob detta löfte: ’Om Gud är med mig och skyddar mig på denna resa och ger mig mat och kläder och tryggt för mig tillbaka hem till min far, och om [sic!] HERREN kommer att vara min Gud, då skall denna minnessten bli ett Guds hus, och jag ska ge tionde av allt du ger mig!’” Det borde vara ”då’ kommer Herren att vara min Gud och denna minnessten bli ...”. Jakobs löftesord inleds med en konditionalsats med ”om” (*’im*), med åtföljande satser som inleds med ”*waw* of apodosis”, det vill säga de satser som inleds med *waw* uttrycker följd eller konsekvens av villkoret. Så översätter också de översättningar och kommentarer jag har kontrollerat.

I fotnoterna ges förklaringar till sådant i texten som kan vara svårt för en modern människa att förstå, eller historisk information som har relevans för förståelse av texten. Det finns ett system där varje not noteras med en bokstav, och i själva noten noteras sedan även versen som refereras till, så det är lätt att ifrån noten hitta den aktuella versen. Tyvärr är noterna skrivna med väldigt liten font, och med tätskrivna rader, vilket gör dem svårlästa. Det finns även andra brister, till exempel att de ibland hamnar på fel sida, det vill säga inte samma sida som den refererade versen. De kommer också ibland i fel ordning, till exempel i Joh 1, där flera noter är numrerade i fel ordning och inte följer texten, eller i Jes 51 och 52, där noten a (52:13) kommer före noten b (51:19). Utan att ge mer exempel kan man konstatera att noterna har en ojämn kvalitet.

Exemplaret jag har fått har ett trevligt, lätt format. Tyvärr förloras läsbarheten genom valet av typsnitt. Sidan ger ett mörkt intryck, vilket förstärks av att texten på baksidan lyser igenom och stör läsandet av framsidan. Läsbarheten hade också vunnit på ett större radavstånd.

Mycket mer skulle säkert kunna sägas om denna översättning, men en recension är inte platsen. Det man kan fundera över är vilken plats denna översättning kommer att ta bland andra som redan finns. I första hand är det en översättning för kristna, och kanske i första hand för den

egna bibelläsningen. I liturgisk uppläsning i gudstjänsten passar nog B2000 bättre då dess översättning har haft högre litterär bearbetning för att passa högtidliga sammanhang. Redan idag finns en snarlik översättning, SFB, men nuBibeln fördel är att det i egentlig mening är en översättning, medan SFB är en revision av 1917 års översättning. nu-Bibeln fyller absolut sin plats för en modern bibelläsare idag.

Själv gör jag bedömningen att det som saknas på svenska är en mer litteral översättning. På engelska finns English Standard Version (ESV) som utgivningskommittén kallar ”essentially literal”, med syftet att inte ta bort eller lägga till ord, eller byta eller omtolka metaforer eller bildligt språk; men fortfarande ha en välskriven text utan ålderdomligt språk, och därmed lätt att förstå idag. Tyvärr kan man nog konstatera att den svenska marknaden är för liten för ett sådant projekt; vi som har behovet att mer tydligt se grundtextens ord och formuleringar får hålla oss till grundtexterna, och skatta oss lyckliga om vi av någon anledning skaffat oss förmågan att läsa dem!

Per-Olof Hermansson, Åbo Akademi, Finland

ALMA BRODERSEN

*The End of the Psalter: Psalms 146–150 in the Masoretic Text,
the Dead Sea Scrolls, and the Septuagint*

BZAW 505, Berlin: Walter de Gruyter, 2017, Hardcover,
321 pages, \$114.99, ISBN: 9783110534764

One of the main trends in the last decades of research on the ‘Book’ of Psalms has been to understand Psalms 146–150 as a single unit, framing the entire ‘book’ and bringing it to an appropriate end. Observations brought forward to support this view are, beside the fact that they occur together in the Masoretic sequence, that all five psalms are framed with Hallelujah, and that they are connected to each other by means of intertextual links. In the revised version of her doctoral thesis, Alma Brodersen formulates a well-argued critique of this view.

Proceeding from a brief overview of research, Brodersen deals with the extant sources: the Masoretic text, the Dead Sea Scrolls, and the Septuagint. Surveying the oldest known manuscripts, she finds consid-